

Redesign houslí

Ikdyž se nepodiváte do dějin rukopisného písma, tušíte, že písmo má ve zdejší typografii přirozeně s plynutím času tendenci se zjednodušovat. Kaligrafické záviliny, ke kterým byly didakticky vedeny naše babičky a prababičky, se postupně s každou reformou jako nadbytečné odstraňovaly. Hodiny krasopisu se změnily na hodiny psaní. Rychlosť a racionalizace pronikly i do písmových znaků. Dvojky, které jsme na vysvědčení ještě my dostávali v podobě elegantních „labutí“ se zvlněnou spodní částí, jsou dnes strohé a křídla jim zplihla. Také sedmička už nemá podivnou rokokovou ofinu a její zjev se digitalizuje.

Jinak je to s houslovým klíčem. Tento symbol zůstává od baroka neměnný, přestože děti v hudební nauce se při jeho zápisu do notového sešitu krouží jako paragrafy. Ostatně i tvarově složitý právnický paragraf má anachronickou, jakoby časem netknutou podobu. Jsou oblasti, které zůstávají nějak nehybné, zavřené v čase – inovace a soudobé trendy se jich netýkají. Složitý tvar z jiné doby k nim patří, respektuje se, odolává, má vážnost.

Můžeme-li něco považovat za vrcholně aktuální, moderní, současně, pak je to jen díky tomu, že existuje druhý pól v podobě tradičního, klasického, nadčasového, konzervativního. Moderní se pak může v kontrastu s klasickým hezky ukázat. Někteří avantgardní umělci si právě s tímto kontrastem pohrávali. A je zajímavé, že největší umělecí buřiči a obrazoboreci do svých kompozic či akcí různým způsobem s oblibou vleňovali klasické housle a konzervativní livrakovou kulturu, která se ke smyčcům pojí.

Vezměme jako příklad některé obrazové kompozice z období hermetického kubismu. V době, kdy kompozice začínaly být nečitelnou směsicí šedavých skvrn a ostrých hran, si náš slavný historik umění a předvídatý sběratel Vincenc Kramář povídá, že v abstraktní ploše jsou záhy titelná pouze „krásná S, effa a šneký housli“. Tento vyostřený svář moderního a klasického kubistického obrazům dodal podle Kramáře „zvlášt-

Lada
Hubatová-Vacková
historička umění

O DESIGNU

Je možná inovace nástroje, který je od konce renesance téměř neměnný a který z určitých důvodů ustrnul v čase? Houslisté i houslaři váhají, konzervativismus, pěstění a úcta k starobylosti k houslím patří.

”

ní a nevyslovitelnou příchuť a úžasné napětí zdánlivých kontrastů“.

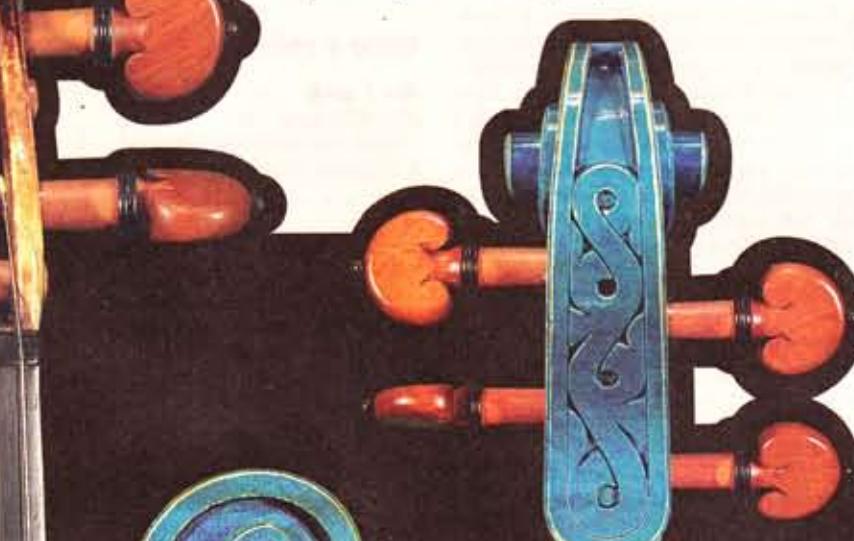
Američan John Cage, který se proslavil zhudebněním ticha, si na začátek svých grafických rozvolněních a záhadných partitur zapisoval tradiční houslový g-klíč. Legendář Francouz Yves Klein nechal v 60. letech své umělecké akce, v nichž obtiskoval modeře impregnovaná nahá ženská těla, doprovázené monotónním zvukem smyčcového orchestru. Smyčce dodaly happeningům slavnostní obřadnost. Nebýt tohoto klasického rámců, mohl by být počínání vymáhaným jako příliš nekultivovaná dionýská obscénost. Na pozadí tradiční smyčcové kultury se pěkně vyloupila Kleinova novost a navíc zaujala nejen

umělecké anarchisty, ale také konzervativnější kritiky v redingotu.

Ale co samotné housle, houslisté a houslaři? Je možný redesign houslí? Lze klasiku modernizovat? Je možná inovace nástroje, který je od konce renesance téměř neměnný a který z určitých důvodů ustrnul v čase? Houslisté i houslaři váhají, konzervativismus, pěstění a úcta k starobylosti k houslím patří. Náš úspěšný houslař Jan B. Špidlen tvrdí, že modernizace housli je hlubší problém, který je velmi těžko řešitelný. Nový face-lift u houslí nefunguje a klasici hudebnici jej ani nežádají, snad s výjimkou Pavla Šporcla. Staré, původní housle jsou dosud velmi dobré. Jsou „vyhrané“ a jejich zvuk se dá těžko konkurovat. Pokusy o inovace k žádnemu výraznému zlepšení nevedly, nejlepších výsledků se podle Špidlena dosahuje při dodržování staré koncepce. Další příčinou jakési stylové „fossilizace“ housli je skutečnost, že staré nástroje jsou součástí velkého obchodního koloběhu; obchodníci podporují konzervativní neměnnou tradici a legendarizaci starých mistrů. Amati, Stradivari, Guarneri, Montagnana, Ruggieri, Bergonzi a mnoho dalších jsou stále nedosažitelné vzory, o nichž je napsáno mnoho knih a jejichž housle jsou na plakátech. Tyto staré nástroje jsou nejdražší a nejžádáňší, a proto se nové dělají podle nich.

Presto je Špidlen přesvědčen, že by nějaký vývoj existovat měl. Myslí si, že by se nástroj neměl zastavit u Stradivariho. A presto se mantinely možnosti redesignu nástroje postupně zužují jen na detailní úpravy. Houslař si je vědom, že tradice spjatá s kulturou klasické hudby má nepochybnu kvalitu. Ale v určitém okamžiku se může přílišné pěstování tradice stát neopodstatněným: „Na koncertě se všichni tváří jak před sto lety, mám chut do toho štourat,“ říká Špidlen. Pro Pavla Šporcla vyřezal modré housle s výrazně prostorově plastickým šnekem, kterými testoval, nakolik se dá tabu neměnné klasické ikony pokoušet. Ale obecně: redesign dřevěných houslí s barvou cremonského laku? Určitě ne. Cítíme v čase prchavých mód oblasti, kde čas překvapivě ustrnul.

Autorka přednáší na Vysoké škole umělecko-průmyslové

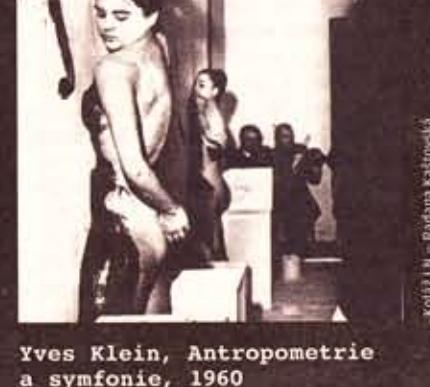
Antonius
Stradiuarius
Cremonensis,
1729 – slavné
stradivárky se
staly vzorem
Špidlenům
a mnoha dalším
houslařům

Georges Braque, Housle a klarinet, 1912, NG v Praze

Repro: Vincenc Kramář; od starých mistrů k Picassoovi, Praha 2001

Jan B. Špidlen, op. 58 (Amiata),
2005, modré housle pro Pavla
Šporcla

Yves Klein, Antropometrie
a symfonie, 1960

Repro: Yves Klein, Paris 2007